

การกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปับลิกในประเทศไทย Determination of Qualifications and Powers of Notary Public Officers in Thailand

ไกรวิทย์ เศรษฐธรรม^{1*} และนิสิต อินทมานอ²
Kraiwit Settathum^{1*} and Nisit Intamano²

^{1*}นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

^{1*}Master student of laws School the Faculty of Laws Sripatum University

²อาจารย์ ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

²Lecturer from Master of Laws Program School the Faculty of Laws Sripatum University

*Corresponding Author Email: Kraiwit2099@gmail.com

Received: 3 August 2025

Revised: 21 August 2025

Accepted: 21 August 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปับลิกในประเทศไทย 2. เพื่อเปรียบเทียบ ข้อตกลง และกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับแนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปับลิก 3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปับลิกในประเทศไทย และ 4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปับลิกในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้อง อาทิ ตำรากฎหมาย บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย ตั๋วทกฎหมาย และคำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของโนตารีปับลิกทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของโนตารีปับลิก มีเป็นประเด็นสำคัญในการทำความเข้าใจบทบาทของวิชาชีพนี้ ซึ่งโนตารีปับลิกมีหน้าที่สำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือและความถูกต้องทางกฎหมายให้แก่เอกสารต่าง ๆ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยลดข้อพิพาทและสร้างความมั่นคงในระบบกฎหมาย โดยเฉพาะในบริบทของการทำธุรกรรมระหว่างประเทศที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ 2) การเปรียบเทียบสถานะทางกฎหมาย คุณสมบัติ และอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปับลิกในประเทศฝรั่งเศส เยอรมนี เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และสหรัฐอเมริกา พบว่า ความแตกต่างด้านระบบกฎหมาย ได้แก่ ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร ระบบกฎหมายจารีตประเพณี ได้ส่งผลโดยตรงต่อโครงสร้างการจัดตั้ง การกำกับดูแล และภารกิจของโนตารีในแต่ละประเทศ โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องสถานะของโนตารีว่าเป็น เจ้าพนักงานของรัฐหรือผู้ประกอบการวิชาชีพอิสระที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเป็นจุดตั้งต้นของการออกแบบระบบคุณสมบัติ การอบรมและการควบคุมจริยธรรม 3) ประเทศไทยยังไม่มีระบบโนตารีที่เป็นทางการในรูปแบบเดียวกับต่างประเทศ แต่ได้เปิดช่องทางให้กระทรวงการต่างประเทศ หรือ หน่วยงานที่ผ่านการอบรม และได้รับการรับรองจากสภานายความสามารถทำหน้าที่โนตารีได้ภายใต้กฎกระทรวงและประกาศที่เกี่ยวข้อง แต่ก็ยังไม่สามารถผลักดันให้มีการตรากฎหมายออกมาใช้ได้อย่างเป็นทางการ โดยติดขัดในหลายประเด็น ทั้งในเรื่องความซ้ำซ้อนของอำนาจ

หน้าที่กับหน่วยงานอื่น ความไม่เข้าใจของสาธารณชนต่อระบบโนตารี และความกังวลในด้านกฎหมาย ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้การจัดตั้งระบบโนตารีในประเทศไทยไม่ประสบความสำเร็จถึงปัจจุบัน และ 4) ให้มีการร่างพระราชบัญญัติโนตารีปีบลิค พ.ศ. 2567 ที่กำหนดในเรื่องคุณสมบัติของเจ้าพนักงานโนตารีปีบลิค คุณสมบัติด้านการศึกษา อาชีพ และการฝึกอบรมของเจ้าพนักงานโนตารีปีบลิค อำนาจของเจ้าพนักงานโนตารีปีบลิคและหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปีบลิค

คำสำคัญ: คุณสมบัติ, อำนาจหน้าที่, เจ้าพนักงานโนตารีปีบลิค

Abstract

This research consists purposes were 1. to study the theoretical concepts regarding the guidelines for determining the qualifications and powers of notary public officers in Thailand 2. to compare agreements and foreign laws regarding the guidelines for determining the qualifications and powers of notary public officers 3) to analyze the guidelines for determining the qualifications and powers of notary public officers in Thailand and 4) to suggest guidelines for determining the qualifications and powers of notary public officers in Thailand. This is a qualitative research study employing a documentary research method. Relevant sources include legal textbooks, academic articles, theses, research reports, statutory provisions, and court judgments concerning the qualifications and duties of notarial services attorneys (notaries public) in both Thailand and other countries. The data collected from these documents were then analyzed using content analysis. The research findings revealed that 1) The concepts and principles regarding the qualifications and authority of notaries are crucial to understanding the role of this profession. Notaries play a crucial role in establishing credibility and legal validity for documents, a crucial mechanism for reducing disputes and fostering stability in the legal system, particularly in the context of increasingly complex international transactions in this era of globalization 2) A comparative study of the legal status, qualifications and authority of notaries in France, Germany, Vietnam, the Philippines, and the United States revealed that differences in legal systems, including written law and common law, directly impact the structure, supervision and missions of notaries in each country. This is particularly true of the status of notaries as government officials or designated independent professionals, which is the starting point for designing qualification, training and ethical control systems 3) Thailand lacks a formal notary system similar to other countries. However, it has provided avenues for the Ministry of Foreign Affairs or lawyers trained and certified by the Lawyers Council to act as notaries under relevant ministerial regulations and announcements. However, this has not been achieved through formal legislation, hampered by several issues, including duplication of authority and duties with other agencies. The public's lack of understanding of the notary system and legal concerns are all factors that have prevented the establishment of the notary system

in Thailand from being successful to date and 4) The Notary Public Act of 2024 should be drafted, which stipulates the qualifications of notary public officers, the educational, professional and training qualifications of notary public officers, the powers of notary public officers and the duties of notary public officers.

Keywords: Qualifications, Powers of Notary, Public Officers

บทนำ

โนตารี หรือ Notary Public คือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการให้ทำหน้าที่เป็นพยานรับรองความถูกต้องของเอกสารสำคัญ และการจัดทำธุรกรรมทางกฎหมาย โดยมีอำนาจในการรับรองลายมือชื่อ เอกสาร คำให้การและจัดทำเอกสารต่าง ๆ เพื่อให้มีผลผูกพันทางกฎหมาย (HCCH, 2024) ซึ่งแต่ละประเทศคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่อาจมีความแตกต่างกันตามบริบทกฎหมาย หรือความเป็นมาของแต่ละประเทศ แต่อย่างไรก็ดีโนตารีปับลิกได้รับการยอมรับในหลายประเทศทั่วโลก เนื่องจากโนตารีปับลิกมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบกฎหมายและสังคม (Ziprecruiter, 2025) เพราะเป็นผู้สร้างความน่าเชื่อถือและความมั่นคงให้กับเอกสารทางกฎหมาย ช่วยป้องกันการปลอมแปลงและการฉ้อโกง โดยทำหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานหรือวิชาชีพที่เป็นกลางในการรับรองความถูกต้องของธุรกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังช่วยให้ระบบกฎหมายและการค้าดำเนินไปอย่างราบรื่น (ตรีเพชรจิตร จิตรมัทธมา, พัชมา จิตรมัทธมา และณัฐภณ อันชัน, 2564)

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีวิชาชีพโนตารีโดยเฉพาะ แม้จะมีการร่างพระราชบัญญัติโนตารีปับลิกอยู่หลายครั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ แต่ก็มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงโนตารีปับลิกอยู่บ้าง ในมาตรา 47 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (มาลินี นุตภิบาล, 2566) ซึ่งเป็นเพียงการกล่าวถึงการรับรองใบมอบอำนาจที่ทำขึ้นในเมืองต่างประเทศที่ไม่ได้มีกงสุลสยามประจำอยู่ โดยเอกสารมอบอำนาจเหล่านั้นจะต้องได้รับการรับรองจากโนตารีปับลิก ถึงจะนำมาใช้ในระบบศาลประเทศไทยได้ แม้ว่าประเทศไทยยังไม่มีระบบโนตารีปับลิกแต่ในปัจจุบัน อีกทั้งในปัจจุบันอำนาจหน้าที่ในการรับรองเอกสารหรือจัดทำเอกสารในประเทศไทยนั้นกระจายอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐต่าง ๆ (สำนักงานทะเบียนแบบการรับรองลายมือชื่อและเอกสาร, 2563) เช่น เจ้าพนักงานที่ดิน เจ้าพนักงานทะเบียนพาณิชย์และเจ้าหน้าที่ทะเบียนราษฎร สำหรับการรับรองเอกสารระหว่างประเทศจะเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กรมการกงสุล (กระทรวงต่างประเทศ, 2567) อย่างไรก็ตาม หน่วยงานที่กล่าวมานั้นสามารถจัดทำเอกสารหรือรับรองเอกสารเฉพาะที่กฎหมายให้อำนาจเท่านั้น ทำให้สามารถปฏิเสธไม่รับรองเอกสาร สิทธิ รวมไปถึงข้อเท็จจริงอื่นใดที่ไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบได้ อีกทั้งเป็นการเพิ่มขึ้นตอนและภาระให้แก่ทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน แต่ในทางกลับกันประเทศที่มีโนตารีปับลิกซึ่งเป็นวิชาชีพอิสระ ทำหน้าที่ในการรับรองเอกสารหรือจัดทำเอกสาร โดยมีองค์กรวิชาชีพ หรือหน่วยงานของรัฐกำกับดูแล ให้ทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะจะต้องปฏิบัติหน้าที่เมื่อมีผู้ขอรับรองเอกสารหรือจัดทำเอกสารฯ โดยไม่มีสิทธิปฏิเสธเว้นแต่จะมีเหตุสมควรที่ระบุไว้ในกฎหมายของประเทศนั้น ๆ (สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์ และคณะ, 2566)

จากที่กล่าวมาพบว่ามีข้อบกพร่องและความไม่ชัดเจนในหลายประการ ทั้งในเรื่องการออกข้อบังคับที่เกินขอบเขตวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของสภานายความและคณะกรรมการสภานายความตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติทนายความ ปัญหาความไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ของสภาพบังคับในข้อบังคับตามหลักการออกกฎหมาย เนื่องจากไม่มีการกำหนด

รายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ประโยชน์ตอบแทน บทกำหนดโทษ หรือกระบวนการสอบสวนความผิดในกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับจนก่อให้เกิดความเสียหาย หรือ ปัญหาความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับคุณสมบัติของนายความที่ขอขึ้นทะเบียนเป็นนายความผู้ทำคำรับรองลายมือชื่อและเอกสาร (NSA) (ภัทรวรรณ ทองใหญ่, 2558) ซึ่งระบุแต่เพียงว่าต้องเป็นผู้ประกอบวิชาชีพนายความ แต่ไม่ได้ระบุว่าหมายถึงผู้ประกอบวิชาชีพนายความจริงหรือรวมถึงผู้ที่มีใบอนุญาตเป็นนายความแต่ไม่ได้ประกอบวิชาชีพด้วย หรือปัญหาหลักสูตรฝึกอบรมนายความผู้ทำคำรับรองลายมือชื่อและเอกสารที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล อีกทั้งปัญหาการออกข้อบังคับและระเบียบเพื่อกำหนดค่าธรรมเนียมต่าง ๆ รวมถึงหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนและการต่ออายุใบอนุญาต โดยไม่มีกฎหมายแม่บทให้อำนาจไว้อย่างชัดเจน

ดังนั้น การศึกษาวิจัยเรื่องการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปบลิค ในประเทศไทย จึงมุ่งศึกษาคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของโนตารีปบลิคในต่างประเทศเพื่อวิเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของโนตารีปบลิคไทย โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างความน่าเชื่อถือของวิชาชีพ ประสิทธิภาพในการให้บริการ และความสอดคล้องกับระบบกฎหมายและสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปบลิคในประเทศไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบ ข้อตกลง และกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับแนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปบลิค
3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปบลิคในประเทศไทย
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปบลิคในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษานี้ มุ่งเน้นการวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบโนตารีปบลิคในต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) เช่น สหรัฐอเมริกา และ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ โดยจะศึกษาในประเด็นหลักสองด้าน คือ คุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ในการเป็นโนตารี นอกจากนี้ จะทำการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่สำหรับเจ้าพนักงานโนตารีปบลิคในประเทศไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้วิธีการศึกษา ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลการวิจัยเอกสาร ได้แก่ ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง อาทิ ตำรากฎหมาย บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย ตั๋วบทกฎหมาย และคำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของโนตารีปบลิค ทั้งของ

ประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อทำความเข้าใจแนวคิด หลักการ และรูปแบบของโนตารีปบลิคในบริบทต่าง ๆ จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้นำมาเปรียบเทียบ เพื่อสรุปผลและจัดทำข้อเสนอแนะในการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของโนตารีปบลิคที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) ด้วยการทบทวนวรรณกรรมจากตำรา เอกสาร รายงานการวิจัย การประชุม สัมมนา วิทยานิพนธ์และบทความ รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ เป็นต้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยที่กำหนดไว้มาวิเคราะห์ร่วมกัน แล้วนำเสนอเป็นความเรียง (Descriptive) เพื่อให้ได้คำตอบเชิงเปรียบเทียบที่เป็นข้อค้นพบของงานวิจัย และนำมาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปบลิคในประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปบลิคในประเทศไทยที่จะกำหนดขึ้นนั้น ต้องอาศัยแนวคิดทางทฤษฎีกฎหมายมหาชน ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศ ทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐ ทฤษฎีการบริการสาธารณะของกฎหมายมหาชน และหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองเป็นพื้นฐานการวิเคราะห์ การกำหนดให้โนตารีมีอำนาจตามกฎหมายภายในประเทศ ยังสามารถเชื่อมโยงกับหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง กล่าวคือ เมื่อโนตารีจัดทำเอกสารหรือรับรองนิติกรรมใด ๆ ต้องยึดถือหลักความถูกต้องตามกฎหมายทั้งในเชิงกระบวนการและสาระสำคัญ จึงสอดคล้องกับแนวคิดการใช้อำนาจของรัฐในลักษณะของการบริการสาธารณะ (Public Service) ที่มีความชอบธรรม เป็นกลาง และตรวจสอบได้ ทั้งนี้ หากมีการพัฒนาแนวทางการกำกับและการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง จะสามารถยกระดับบทบาทของโนตารีไทยให้ทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้วในยุโรปและเอเชีย ท้ายที่สุด แนวทางของร่างพระราชบัญญัตินี้ยังแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการเชื่อมโยงกับบริบทของกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งในแง่ของการยอมรับเอกสารระหว่างประเทศ เช่น ตามอนุสัญญาเฮก ว่าด้วยการยกเว้นการรับรองเอกสารราชการระหว่างประเทศ (Apostille Convention) และแนวทางขององค์การโนตารีสากล (UINL) ซึ่งสนับสนุนการยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานของโนตารีให้มีความเป็นมืออาชีพ โปร่งใส และน่าเชื่อถือในสายตาของประชาคมโลก

2. การเปรียบเทียบ ข้อตกลง และกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับแนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปบลิค

ผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยได้พิจารณาเปรียบเทียบ คุณสมบัติ และอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปบลิคในประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ฝรั่งเศส เยอรมนี เวียดนาม สหรัฐอเมริกา และฟิลิปปินส์ ตลอดจน การศึกษาร่างพระราชบัญญัติโนตารีปบลิค พ.ศ. ... (2567) ของประเทศไทย โดยอาศัยแนวคิดทางทฤษฎีกฎหมายมหาชน ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายระหว่างประเทศ

และกฎหมายภายในประเทศ ทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐ ทฤษฎีการบริการสาธารณะของกฎหมายมหาชน และหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองเป็นพื้นฐานการวิเคราะห์ ได้ข้อสรุปเชิงลึกดังนี้

ประการแรก ประเทศที่ใช้ระบบ Civil Law เช่น ฝรั่งเศส เยอรมนี และเวียดนาม มีแนวโน้มที่จะกำหนดให้โนตารีเป็นเจ้าของพนักงานของรัฐ (Officer Public) ซึ่งมีสถานะและบทบาททางกฎหมายที่สำคัญ มีอำนาจจัดทำเอกสารทางกฎหมาย จัดทำเอกสารแห่งสิทธิและนิติกรรม อีกทั้งยังเป็นพยานในนิติกรรม มีผลทางกฎหมายเสมือนคำพิพากษาของศาล เอกสารที่จัดทำจึงมีฐานะเป็นเอกสารทางมหาชน (Acte Public) ซึ่งได้รับการยอมรับในระดับสากลสูง ในขณะที่ประเทศที่ใช้ระบบ Common Law เช่น สหรัฐอเมริกา มีแนวโน้มที่จะกำหนดให้โนตารีเป็นเพียงผู้รับรองลายมือชื่อโดยไม่ใช้เจ้าหน้าที่รัฐ จึงไม่มีอำนาจจัดทำเอกสารทางกฎหมายหรือเป็นพยานในนิติกรรม ดังนั้นระบบกฎหมายจึงส่งผลโดยตรงต่อสถานะและอำนาจของโนตารี

ประการที่สอง ในด้านคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งโนตารี ประเทศในระบบ Civil Law มักกำหนดคุณสมบัติที่เข้มงวด เช่น การมีวุฒิทางกฎหมายระดับสูง การผ่านหลักสูตรอบรมเฉพาะทาง การสอบแข่งขัน และการฝึกงานอย่างเป็นระบบ เช่น ฝรั่งเศส กำหนดให้มีการอบรมและสอบที่มีความเข้มงวดสูง รวมถึงระบบการแต่งตั้งผ่านกลไกภาครัฐ ส่วนเยอรมนีมีทั้งระบบโนตารีเต็มเวลา (Notar auf Lebenszeit) และโนตารีที่เป็นทนายความควบคู่ (Anwaltsnotar) ซึ่งประเทศไทยได้นำแนวทางนี้มาใช้ในร่าง พ.ร.บ.ฯ โดยกำหนดประเภทของโนตารีไว้สองแบบ คือโนตารีเต็มเวลา และโนตารีที่เป็นทนายความ ประกอบกับคุณสมบัติเรื่องอายุที่กำหนดไว้สูงถึง 40 ปี หากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นการตั้งใจในการคัดกรองบุคลากรผู้มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ทางกฎหมาย

ประการที่สาม ในด้านอำนาจหน้าที่ ร่างพระราชบัญญัติโนตารีปีกลี พ.ศ. ... (2567) กำหนดให้อำนาจของโนตารีสามารถรับรองได้ทั้งลายมือชื่อ เอกสารสำคัญ การมอบอำนาจ การรับรองความถูกต้อง และข้อเท็จจริงบางประการ ซึ่งสะท้อนอำนาจที่ครอบคลุมคล้ายกับระบบของประเทศฝรั่งเศสและเวียดนาม ที่ให้อำนาจโนตารีเป็นผู้จัดทำเอกสารทางกฎหมายที่มีผลในเชิงนิติกรรมโดยตรง แตกต่างจากสหรัฐอเมริกาอย่างชัดเจน ในขณะที่รูปแบบการอบรมและกระบวนการควบคุมดูแลวิชาชีพของไทยได้รับอิทธิพลจากระบบของฝรั่งเศสอย่างชัดเจน ทั้งในด้านเนื้อหา ความเข้มงวด และการกำกับโดยรัฐผ่านสภาวิชาชีพ ในภาพรวมผู้วิจัยเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติโนตารีปีกลี พ.ศ. ... (2567) ของไทยได้รับอิทธิพลจากประเทศในระบบ Civil Law โดยเฉพาะ ฝรั่งเศส เยอรมนี และเวียดนาม ทั้งในด้านสถานะของโนตารีที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐ การกำหนดคุณสมบัติอย่างเข้มงวด การจัดให้มีระบบการฝึกอบรมและสอบแข่งขัน ตลอดจนการให้อำนาจโนตารีในการจัดทำและรับรองเอกสารที่มีผลผูกพันทางกฎหมายโดยตรง ซึ่งเป็นทิศทางที่เหมาะสมกับบริบทของกฎหมายไทยซึ่งเป็นระบบ Civil Law และช่วยยกระดับการให้บริการทางกฎหมายแก่ประชาชนให้ได้รับความเชื่อถือในระดับสากล

3. การวิเคราะห์แนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปีกลีในประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า การไม่มีวิชาชีพโนตารีปีกลีโดยเฉพาะ ส่งผลให้หน้าที่นี้ตกอยู่กับเจ้าหน้าที่รัฐหลายหน่วยงาน สำหรับเอกสารระหว่างประเทศ กรมการกงสุลเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ดำเนินการผ่านการรับรองนิติกรรม 3 รูปแบบ ครอบคลุมทั้งการแปล การทำสำเนา และการรับรองลายมือชื่อ แต่ละประเภทมีกระบวนการเฉพาะ เพื่อรองรับความต้องการของประชาชนในการใช้เอกสารต่างประเทศ กระบวนการดังกล่าวมีความซับซ้อนอาจส่งผลต่อกระบวนการและเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ อย่างไรก็ตามในช่วงที่ผ่านมาสภาพทนายความได้เข้ามามีบทบาทเพื่อช่วยเหลือประชาชนตามข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยการขึ้นทะเบียน

ทนายความผู้ทำคำรับรองลายมือชื่อและเอกสาร พ.ศ. 2566 และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ซึ่งผู้จะเป็นทนายความผู้ทำคำรับรองลายมือชื่อและเอกสาร (Notarial Services Attorney) เป็นทนายความที่ได้รับใบอนุญาตพิเศษจากสภาทนายความแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่คล้ายกับ Notary Public ของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่อย่างไรก็ตามมีข้อแตกต่างจากงานโนตารีพับลิคโดยแท้จริง หากพิจารณาจะเห็นว่า ผู้ที่จะเป็นทนายความผู้ทำคำรับรองฯ โดยจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรเฉพาะจากสภาทนายความ และต้องมีคุณสมบัติ คือ 1) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ ผ่านการอบรมหลักสูตรการรับรองลายมือชื่อและเอกสาร ไม่อยู่ระหว่างถูกลงโทษฐานประพฤติผิดมรรยาททนายความ ไม่มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี ขั้นตอนการขึ้นทะเบียน 2) ทนายความผู้นั้นจะต้องยื่นคำขอตามแบบที่สภาทนายความกำหนด ชำระค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนด แล้วสภาทนายความพิจารณาคุณสมบัติและรับขึ้นทะเบียน หลังจากนั้น จะออกหนังสือรับรองพร้อมหมายเลขทะเบียนและตราประทับ “จึงจะสามารถรับรองเอกสารดังต่อไปนี้ได้” 1) รับรองลายมือชื่อในเอกสาร 2) รับรองความถูกต้องของเอกสาร 3) รับรองคำแปลเอกสาร 4) รับรองข้อเท็จจริงและสำเนาเอกสาร 5) จัดทำคำสาบานและบันทึกคำให้การ และ 6) รับรองตัวบุคคล จากที่กล่าวมาถึงแม้ทนายความผู้ทำคำรับรองลายมือชื่อและเอกสารสามารถรับรองเอกสารบ้างประเภทได้ แต่ในบางประเทศก็ยังไม่สามารถนำไปใช้ได้ ดังนั้นเอกสารที่ทนายความรับรอง ก็ยังต้องผ่านวิธีการนิติกรรมเอกสารโดยกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ หากเพียงแต่ว่าเอกสารดังกล่าวมีการรับรองโดยทนายความผู้ผ่านการอบรมทนายความผู้ทำคำรับรองลายมือชื่อและเอกสาร (NSA) ทางกระทรวงการต่างประเทศจะมีการเปรียบเทียบตรวจสอบลายมือชื่อทนายผู้รับรองเอกสารนั้นก็อาจจะเกิดความสะดุดและรวดเร็วขึ้น

ข้อบกพร่องและความไม่ชัดเจนในหลายประการ ทั้งในเรื่องการออกข้อบังคับที่เกินขอบเขตวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของสภาทนายความและคณะกรรมการสภาทนายความตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติทนายความ ปัญหาความไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ของสภาพบังคับในข้อบังคับตามหลักการออกกฎหมาย เนื่องจากไม่มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ประโยชน์ตอบแทน บทกำหนดโทษ หรือกระบวนการสอบสวนความผิดในกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับจนก่อให้เกิดความเสียหาย หรือปัญหาความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับคุณสมบัติของทนายความที่ขอขึ้นทะเบียนเป็นทนายความผู้ทำคำรับรองลายมือชื่อและเอกสาร (NSA) ซึ่งระบุแต่เพียงว่าต้องเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ แต่ไม่ได้ระบุว่าหมายถึงผู้ประกอบวิชาชีพทนายความจริงหรือรวมถึงผู้ที่มีใบอนุญาตเป็นทนายความแต่ไม่ได้ประกอบวิชาชีพด้วย หรือปัญหาหลักสูตรฝึกอบรมทนายความผู้ทำคำรับรองลายมือชื่อและเอกสารที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล อีกทั้งปัญหาการออกข้อบังคับและระเบียบเพื่อกำหนดค่าธรรมเนียมต่าง ๆ รวมถึงหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนและการต่ออายุใบอนุญาต โดยไม่มีกฎหมายแม่บทให้อำนาจไว้อย่างชัดเจน

4. การเสนอแนะแนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีพับลิคในประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีพับลิคในประเทศไทย คุณสมบัติของเจ้าพนักงานโนตารีพับลิค มีดังนี้

4.1 เรื่องคุณสมบัติของเจ้าพนักงานโนตารีพับลิค

1) ให้ยกเลิกการกำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับโนตารีพับลิค โดยคงไว้เพียงเงื่อนไขที่ผู้สมัครต้องมีอายุไม่เกิน 70 ปี บริบูรณ์เท่านั้น เนื่องจากเมื่อพิจารณาโครงสร้างการศึกษาด้านกฎหมายในประเทศไทย ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขานิติศาสตร์จะมีอายุประมาณ 21-22 ปี และเมื่อมีประสบการณ์การประกอบวิชาชีพทางกฎหมายตามที่กฎหมายกำหนดเป็น

ระยะเวลา 2 ปี ก็จะมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 23-24 ปี ซึ่งในช่วงอายุนี้นักคนเหล่านี้ได้ผ่านการศึกษาทั้งในเชิงทฤษฎีและการปฏิบัติจริงในกระบวนการยุติธรรมมาแล้วพอสมควร ถือว่ามีวุฒิภาวะและประสบการณ์เพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ในตารีปปลิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) มีการกำหนดแนวทางหรือหลักเกณฑ์ในการพิจารณาลักษณะต้องห้ามที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นวิชาชีพอิสระอื่นใดในลักษณะที่ขัดต่อการปฏิบัติงานในฐานะโนตารีปปลิก และความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี เพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างเป็นธรรมและสม่ำเสมอและรักษาความน่าเชื่อถือของระบบโนตารีปปลิกไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

4.2 เรื่องเสนอแนะคุณสมบัติด้านการศึกษา อาชีพและการฝึกอบรมของเจ้าพนักงานโนตารีปปลิก

1) การกำหนดคุณสมบัติด้านการศึกษาว่าต้องจบนิติศาสตรบัณฑิตจากไทยหรือต่างประเทศที่สำนักงาน ก.พ. รับรองนั้นเพียงพอแล้ว เนื่องจากแนวทางในร่างกฎหมายของไทยมีความใกล้เคียงกับเวียดนามและสะท้อนรูปแบบที่พบในประเทศ Civil Law หลายแห่ง อีกทั้งสิ่งที่ร่างกฎหมายนี้กำหนดให้โนตารีทำได้ในหลายเรื่องนั้น ทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายได้ทำอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดให้เนติบัณฑิตเป็นคุณสมบัติของโนตารี การกำหนดคุณสมบัติในระดับปริญญาตรีตามกฎหมายจึงเหมาะสมกับบริบท ที่ต้องการให้โนตารีเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้ด้านกฎหมายโดยตรง เพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) กำหนดหลักเกณฑ์ที่เปิดโอกาสให้พิจารณาประสบการณ์เฉพาะของผู้สมัครในบางกรณี เช่น อดีตผู้พิพากษา อาจารย์ด้านกฎหมาย หรือผู้ดำรงตำแหน่งในหน่วยงานด้านกฎหมายของรัฐที่มีประสบการณ์ โดยอาจกำหนดแนวทางให้บุคคลกลุ่มดังกล่าวให้เหมือนกับประเทศเวียดนาม ซึ่งสามารถได้รับการยกเว้นบางขั้นตอนของการอบรม และให้เข้ารับการอบรมเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับจรรยาบรรณและขั้นตอนเฉพาะทางของการปฏิบัติงานโนตารีได้ โดยเสนอแนะให้เพิ่มเติมในมาตรา 24 วรรคท้ายต่อจากการกำหนดการฝึกอบรม โดยการฝึกอบรมโนตารีจะได้รับการยกเว้นสำหรับบุคคลต่อไปนี้

(1) ผู้ที่เคยทำงานเป็นผู้พิพากษา อัยการ หรือเจ้าหน้าที่สอบสวนเป็นเวลาอย่างน้อย 5 ปี

(2) ทนายความที่ประกอบวิชาชีพกฎหมายมาแล้วอย่างน้อย 5 ปี

(3) ศาสตราจารย์และรองศาสตราจารย์สาขานิติศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิตทางกฎหมาย

(4) ผู้ตรวจสอบอาวุโสของศาล ผู้ตรวจสอบอาวุโสของสำนักงานอัยการ ผู้เชี่ยวชาญอาวุโส นักวิจัยอาวุโส และ

อาจารย์อาวุโสในภาคกฎหมาย

บุคคลที่ได้รับการยกเว้นการฝึกอบรมโนตารีตามข้อ 1-4 ของมาตรานี้ จะต้องเข้าร่วมหลักสูตรการฝึกอบรมซ้ำเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติงานโนตารีและกฎเกณฑ์เรื่องจริยธรรมการปฏิบัติงานโนตารีที่สถาบันฝึกอบรมโนตารี ก่อนที่จะถูกเสนอชื่อเพื่อแต่งตั้งเป็นโนตารี และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรการฝึกอบรม

4.3 เรื่องอำนาจของเจ้าพนักงานโนตารีปปลิก

1) เสนอให้มีบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติโนตารีปปลิก พ.ศ. ... (2567) ว่า “เอกสารที่ได้รับการรับรองโดยโนตารีปปลิก หรือจัดทำโดยโนตารีปปลิกตามรูปแบบและขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด ให้ถือเป็นเอกสารที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ

ทางการ (Acte Authentique) ซึ่งมีผลผูกพันทางกฎหมายในตัวเอง และใช้เป็นพยานหลักฐานขั้นต้นในกระบวนการยุติธรรมได้โดยไม่ต้องพิสูจน์ซ้ำ” เพื่อเสริมความน่าเชื่อถือของเอกสารในประเทศและต่างประเทศ และรองรับการยอมรับในระบบ Apostille

2) แก่ไขคุณสมบัติตามมาตรา 23 และ 24 ของร่างพระราชบัญญัติโนตารีปับลิก พ.ศ. ... (2567)

มาตรา 23 ผู้สมัครสอบคัดเลือกเป็นโนตารีปับลิกต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(1) ต้องมีสัญชาติไทยและต้องมีอายุไม่เกินเจ็ดสิบปีบริบูรณ์

(2) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(3) ไม่เป็นพนักงาน ลูกจ้าง กรรมการ หรือที่ปรึกษาของบุคคลหรือหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ส่วนราชการ ส่วนท้องถิ่น ห้างหุ้นส่วน หรือนิติบุคคลใดที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปัน กัน เว้นแต่กรณีแต่งตั้งทนายความ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งโนตารีปับลิกพร้อมไปกับการประกอบวิชาชีพ ทนายความได้ตามพระราชบัญญัตินี้

(4) ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใดในลักษณะที่ขัดต่อการปฏิบัติงานในฐานะโนตารีปับลิก เว้นแต่ ทนายความ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งโนตารีปับลิกพร้อมไปกับการประกอบวิชาชีพทนายความได้ตามพระราชบัญญัตินี้

(5) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

(6) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำ โดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือต้องคำพิพากษาหรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(7) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

(8) ไม่เป็นผู้อยู่ระหว่างถูกสั่งให้พักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ

(9) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ รัฐวิสาหกิจ

สภาวิชาชีพ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

(10) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ

มาตรา 24 ผู้สมัครสอบคัดเลือกต้องมีคุณสมบัติและได้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย ดังต่อไปนี้

(1) เป็นนิติศาสตร์บัณฑิต หรือสอบไล่ได้ปริญญาหรือประกาศนียบัตรทางกฎหมายจากต่างประเทศ ซึ่งเทียบไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางกฎหมายตามที่สำนักงาน ก.พ. รับรอง

(2) เป็นหรือเคยประกอบวิชาชีพทางกฎหมายเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปีตามประกาศที่กระทรวงยุติธรรม กำหนด และ

(3) ผ่านการฝึกอบรมการเป็นโนตารีประเภทที่หนึ่ง หรือประเภทที่สอง ซึ่งดำเนินการโดย สภาวิชาชีพโนตารี ปับลิก สถาบันอุดมศึกษา หรือหน่วยงานอื่นที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาอบรม วิชาชีพโนตารีปับลิกตามประกาศที่กระทรวง ยุติธรรมกำหนดว่าด้วยมาตรฐานในการจัดการฝึกอบรม โนตารีปับลิก

การผ่านการฝึกอบรมการเป็นโนตารีปับลิกตามวรรคหนึ่ง (3) ให้คำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) สำหรับโนตารีปับลิกประเภทที่หนึ่งต้องมีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหรือการฝึกอบรม ภาคปฏิบัติใน สำนักงานโนตารีปับลิกตามประกาศที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดว่าด้วยมาตรฐานในการจัดการ ฝึกอบรมโนตารีปับลิกเป็นจำนวน 160 ชั่วโมงในกิจกรรมวิชาชีพตามที่สภาวิชาชีพโนตารีปับลิกกำหนด ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีการฝึกอบรมทักษะภาษาต่างประเทศไม่

น้อยกว่า 15 ชั่วโมงด้วย แต่การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการนี้อาจลดลงเหลือไม่น้อยกว่า 80 ชั่วโมงได้หากมีประสบการณ์วิชาชีพเทียบเท่าจากการทำงาน ในฐานะเป็นตัวแทนโนตารีป์บลิกหรือในฐานะผู้ร่วมงานในสำนักงานโนตารีป์บลิกหรือสอบผ่านการทดสอบ ความสามารถภาคปฏิบัติของสภาวิชาชีพโนตารีป์บลิกหรือได้รับเชิญเป็นวิทยากรผู้บรรยาย ในสถาบันอุดมศึกษาหรือวิทยากรในการประชุมวิชาการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยประกาศที่ กระทรวงยุติธรรมกำหนดว่าด้วยมาตรฐานในการจัดการฝึกอบรมโนตารีป์บลิก และ

(2) สำหรับโนตารีป์บลิกประเภทที่สองต้องผ่านการฝึกอบรมวิชาชีพโนตารีป์บลิกโดยเฉพาะของ สภาวิชาชีพโนตารีป์บลิก สถาบันอุดมศึกษา หรือหน่วยงานอื่นที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาอบรม วิชาชีพโนตารีป์บลิก เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมงซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีการฝึกอบรมทักษะ ภาษาต่างประเทศไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมงด้วย

การฝึกอบรมโนตารีป์บลิกจะได้รับการยกเว้นสำหรับบุคคลต่อไปนี้

- (1) ผู้ที่เคยทำงานเป็นผู้พิพากษา อัยการ หรือเจ้าหน้าที่สอบสวนเป็นเวลาอย่างน้อย 5 ปี
- (2) ทนายความที่ประกอบวิชาชีพกฎหมายมาแล้วอย่างน้อย 5 ปี
- (3) ศาสตราจารย์และรองศาสตราจารย์สาขานิติศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิตทางกฎหมาย
- (4) ผู้ตรวจสอบอาวุโสของศาล ผู้ตรวจสอบอาวุโสของสำนักงานอัยการ ผู้เชี่ยวชาญอาวุโส นักวิจัยอาวุโส และ

อาจารย์อาวุโสในภาคกฎหมาย

บุคคลที่ได้รับการยกเว้นการฝึกอบรมโนตารีป์บลิกตามข้อ 1-4 ของมาตรานี้ จะต้องเข้าร่วมหลักสูตรการฝึกอบรมซ้ำเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติงานโนตารีป์บลิกและกฎเกณฑ์เรื่องจริยธรรมการปฏิบัติงานโนตารีป์บลิกที่สถาบันฝึกอบรมโนตารีป์บลิก ก่อนที่จะถูกเสนอชื่อเพื่อแต่งตั้งเป็นโนตารีป์บลิก และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรการฝึกอบรม

4.4 หน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีป์บลิก

1) ร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวของไทยได้กำหนดหลักการที่ถูกต้องตามแนวทางสากลในแง่การตรวจสอบสถานะเจตนาและผลทางกฎหมายไว้แล้ว แต่กำหนดไว้เพียงใช้เรื่องการจัดทำหลักฐานแห่งสิทธิและนิติกรรมตามมาตรา 33 แต่ในการรับรองเอกสารตามมาตรา 32 นั้นยังไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ เนื่องจากการรับรองเอกสารจะต้องมีการตรวจสอบสถานะของบุคคลที่ร้องขอให้ทำการรับรองเอกสารเช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ ควรกำหนดบทบัญญัติให้ชัดเจนในมาตรา 32 วรรคท้ายในลักษณะเช่นเดียวกับมาตรา 33 โดยให้โนตารีป์บลิกมีหน้าที่ตรวจสอบสถานะทางกฎหมายของผู้ขอรับรองเอกสารและเจตนาของผู้ขอรับรองก่อนให้ผู้ขอรับรองลงนาม หรือโนตารีป์บลิกมีหน้าที่ต้องอธิบาย ชี้แจงให้ทราบถึงผลผูกพันทางกฎหมายของการขอรับรองนั้นให้ผู้ขอรับรองทราบ

2) พิจารณาปรับถ้อยคำในมาตรา 34 จากคำว่า “คู่กรณี” ซึ่งโดยทั่วไปมีความหมายว่า “ผู้ที่เกิดพิพาทกัน” (ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554) ซึ่งอาจขัดแย้งกับสถานะของผู้มาใช้บริการโนตารีป์บลิกในกรณีทั่วไป ให้เป็นถ้อยคำที่มีความเฉพาะและชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเสนอให้แก้ไขจากเดิมคำว่า คู่กรณี เป็นคำว่า “ผู้ขอรับรองเอกสารหรือจัดทำหลักฐานแห่งสิทธิและนิติกรรม” ซึ่งจะช่วยให้บทบัญญัตินี้สอดคล้องกับถ้อยคำในมาตรา 32 และ 33 ของร่างกฎหมายฉบับนี้

3) กำหนดร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ในการให้คำปรึกษาทางกฎหมายของโนตารีป์บลิกได้อย่างชัดเจนในมาตรา 5 ซึ่งมาตรา 5 โนตารีป์บลิกมีสองประเภท ได้แก่ โนตารีป์บลิกประเภทที่หนึ่งและโนตารีป์บลิกประเภทที่สอง

ได้แก่ โนตารียุติประเภที่หนึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการรับรองความถูกต้องของเอกสารตามมาตรา 32 และจัดทำหลักฐานแห่งสิทธิและนิติกรรมตามมาตรา 33 รวมทั้งมีหน้าที่ให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรับรองเอกสารหรือจัดทำหลักฐานแห่งสิทธิและนิติกรรมดังกล่าว โนตารียุติประเภที่สองมีอำนาจหน้าที่เฉพาะการรับรองความถูกต้องของเอกสารตามมาตรา 32 เท่านั้น รวมทั้งมีหน้าที่ให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรับรองเอกสาร

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารียุติในประเทศไทย พบว่า แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของโนตารียุติ เป็นประเด็นสำคัญในการทำความเข้าใจบทบาทของวิชาชีพนี้ ซึ่งโนตารียุติมีหน้าที่สำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือและความถูกต้องทางกฎหมายให้แก่เอกสารต่าง ๆ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยลดข้อพิพาทและสร้างความมั่นคงในระบบกฎหมาย โดยเฉพาะในบริบทของการทำธุรกรรมระหว่างประเทศที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์

2. เพื่อเปรียบเทียบ ข้อตกลง และกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับแนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารียุติ พบว่า การเปรียบเทียบ ข้อตกลงและกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับแนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารียุติ ที่เห็นได้ชัดเจนจากในประเทศฝรั่งเศส เยอรมนี เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีความแตกต่างด้านระบบกฎหมาย ได้แก่ ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร ระบบกฎหมายจารีตประเพณี ได้ส่งผลโดยตรงต่อโครงสร้างการจัดตั้ง การกำกับดูแล และภารกิจของโนตารียุติในแต่ละประเทศ โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องสถานะของโนตารียุติเป็น เจ้าพนักงานของรัฐหรือผู้ประกอบการวิชาชีพอิสระที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเป็นจุดตั้งต้นของการออกแบบระบบคุณสมบัติ การอบรมและการควบคุมจริยธรรม

3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารียุติในประเทศไทย พบว่า การวิเคราะห์แนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารียุติในประเทศไทย สรุปได้ว่าประเทศไทยยังไม่มีระบบโนตารียุติที่เป็นทางการในรูปแบบเดียวกับต่างประเทศ แต่ได้เปิดช่องทางให้กระทรวงการต่างประเทศ หรือ ทนายความที่ผ่านการอบรมและได้รับการรับรองจากสภานายความสามารถกระทำหน้าที่โนตารียุติภายใต้กฎกระทรวงและประกาศที่เกี่ยวข้อง แต่ก็ยังไม่สามารถผลักดันให้มีการตรากฎหมายออกมาใช้ได้อย่างเป็นทางการ โดยติดขัดในหลายประเด็น ทั้งในเรื่องความซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่กับหน่วยงานอื่น ความไม่เข้าใจของสาธารณชนต่อระบบโนตารียุติ และความกังวลในด้านกฎหมาย ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้การจัดตั้งระบบโนตารียุติในประเทศไทยไม่ประสบความสำเร็จถึงปัจจุบัน

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารียุติในประเทศไทย พบว่า แนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารียุติในประเทศไทย โดยเสนอให้มีการร่างพระราชบัญญัติโนตารียุติ พ.ศ. 2567 ที่กำหนดในเรื่องคุณสมบัติของเจ้าพนักงานโนตารียุติ คุณสมบัติด้านการศึกษา อาชีพ และการฝึกอบรมของเจ้าพนักงานโนตารียุติ อำนาจของเจ้าพนักงานโนตารียุติและหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารียุติ

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดและหลักการจากการศึกษาวิจัยการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปับลิกในประเทศไทย มีความสอดคล้องกับแนวคิดและหลักการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโนตารีได้จัดทำเอกสารหรือรับรองนิติกรรมใด ๆ ต้องยึดถือหลักความถูกต้องตามกฎหมายทั้งในเชิงกระบวนการและสาระสำคัญ และสอดคล้องกับแนวคิดการใช้อำนาจของรัฐในลักษณะของการบริการสาธารณะ (Public Service) ที่มีความชอบธรรม เป็นกลางและตรวจสอบได้ การกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปับลิก ในประเทศไทยต้องใช้แนวคิดทางทฤษฎีกฎหมายมหาชน ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศ ทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐ ทฤษฎีการบริการสาธารณะของกฎหมายมหาชน และหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง

2. การเปรียบเทียบสถานะทางกฎหมาย คุณสมบัติ และอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปับลิกในประเทศฝรั่งเศส เยอรมนี เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และสหรัฐอเมริกา แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างด้านระบบกฎหมาย ได้แก่ ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร ระบบกฎหมายจารีตประเพณี ได้ส่งผลโดยตรงต่อโครงสร้างการจัดตั้ง การกำกับดูแล และภารกิจของโนตารีในแต่ละประเทศ โดยเฉพาะในประเทศต้นเรื่องสถานะของโนตารี ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีระบบโนตารีที่เป็นทางการในรูปแบบเดียวกับประเทศข้างต้น แต่ได้เปิดช่องทางให้กระทรวงการต่างประเทศ หรือ หน่วยงานที่ผ่านการอบรมและได้รับการรับรองจากสภานายความสามารถกระทำหน้าที่โนตารีได้ภายใต้กฎกระทรวงและประกาศที่เกี่ยวข้อง

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับระบบกฎหมายของประเทศต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าร่างกฎหมายไทยกำลังออกแบบระบบโนตารีให้แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบหลัก คือ โนตารีเต็มเวลาสำหรับบุคคลทั่วไปและโนตารีที่เป็นนายความซึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่ควบคู่กันได้ โดยมีรูปแบบมาจากระบบกฎหมายของเยอรมนีที่มีระบบโนตารีสองสถานะ ข้อกำหนดเรื่องความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี แม้จะเป็นมาตรฐานที่พบได้ทั่วไปในวิชาชีพด้านกฎหมาย แต่ยังคงขาดนิยามหรือแนวทางพิจารณาที่ชัดเจน ซึ่งอาจนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมหรือการบังคับใช้ที่ไม่แน่นอน

4. แนวทางการกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโนตารีปับลิกในประเทศไทย ควรมีการกำหนดอายุขั้นต่ำ ซึ่งจะช่วยให้ปัญหาการจำกัดโอกาสของนักกฎหมายรุ่นใหม่ที่มีความสามารถ และเพิ่มจำนวนผู้ให้บริการโนตารีปับลิกให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งจะส่งผลให้การเข้าถึงบริการรับรองเอกสารเป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวทางสากลและหลักการที่ดีในการให้บริการสาธารณะ ในขณะเดียวกันการคงการกำหนดอายุเกษียณไว้ที่ 70 ปี บริบูรณ์ถือเป็นการเหมาะสม เพื่อให้มีผู้ให้บริการที่มีทั้งคุณวุฒิและวัยวุฒิที่หลากหลาย ทำให้การให้บริการสามารถครอบคลุมทุกพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพของผู้ประกอบวิชาชีพผ่านการอบรมและการทดสอบความรู้ความสามารถมากกว่าการกำหนดข้อจำกัดด้านอายุที่เกินความจำเป็น ส่วนคุณสมบัติด้านการศึกษาว่าต้องจบนิติศาสตรบัณฑิตจากไทยหรือต่างประเทศที่สำนักงาน ก.พ. รับรองนั้นเพียงพอแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดให้เนติบัณฑิตเป็นคุณสมบัติของโนตารี การกำหนดคุณวุฒิในระดับปริญญาตรีด้านกฎหมายจึงเหมาะสมกับบริบท ที่ต้องการให้โนตารีเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้ด้านกฎหมายโดยตรง เพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้ใหม่

การศึกษาวิจัยนี้ ได้ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่ ได้แก่ หากประเทศไทยสามารถตรากฎหมายและจัดตั้งระบบโนตารีปบลิกได้อย่างสมบูรณ์ ย่อมจะก่อให้เกิดผลดีอย่างรอบด้าน ทั้งในมิติของกระบวนการยุติธรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจ กล่าวคือ โนตารีปบลิกจะมีบทบาทสำคัญในการจัดทำเอกสารที่ใช้เป็นพยานหลักฐานทางกฎหมายที่เชื่อถือได้ มีน้ำหนักในการพิจารณาของศาล ลดข้อพิพาทและข้อโต้แย้งในภายหลัง อีกทั้งยังช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ประชาชนและนักลงทุน โดยเฉพาะชาวต่างชาติที่ประสงค์จะดำเนินธุรกิจในประเทศไทยหรือที่อาศัยอยู่ในไทย ซึ่งให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือของเอกสารทางกฎหมายและกระบวนการรับรองอย่างเป็นทางการ ระบบโนตารีปบลิกจะช่วยเพิ่มความคล่องตัวในการทำธุรกรรมในทุก ๆ ด้าน ส่งเสริมการลงทุน และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระดับภูมิภาคและนานาชาติ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 เสนอให้ประเทศไทยกำหนดคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งโนตารีปบลิกในระดับสูง เช่น ต้องสำเร็จการศึกษาทางกฎหมาย มีประสบการณ์และผ่านการอบรมเฉพาะทาง

1.2 มอบอำนาจให้โนตารีทำหน้าที่ที่หลากหลายและซับซ้อน ทั้งในด้านการจัดทำเอกสารนิติกรรม การให้คำปรึกษาทางกฎหมาย การรับรองความถูกต้องของเอกสาร และการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในฐานะผู้ให้บริการทางกฎหมายของรัฐ

1.3 เสนอให้โนตารีปบลิกเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ มีบทบาทในการจัดทำเอกสารที่มีผลผูกพันทางกฎหมาย และทำหน้าที่เชิงป้องกันข้อพิพาท โดยต้องใช้ความรู้ทางกฎหมายอย่างเข้มข้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยพบว่ายังมีประเด็นสำคัญที่สมควรจะมีการทำวิจัยเพิ่มเติมต่อไป ในเรื่องของขั้นตอนวิธีการที่จะกำหนดให้โนตารีปบลิกเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงต่างประเทศ. (2567). *ขั้นตอนการรับรองเอกสาร*. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2568, จาก <https://url.in.th/kaaNU>.

ตรีเพชรจิตร จิตรมัทธา, พัชมา จิตรมัทธา และณัฐภณ อันชัน. (2564). ปัญหาการควบคุมฝ่ายปกครองโดยหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง ศึกษาวิเคราะห์จากข้อความคิดไปสู่การวางแนวทางเพื่อให้บรรลุผลในการปฏิบัติราชการทางปกครอง. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนิติกรรมท้องถิ่น*, 7(10), 351-362.

ภัทรวรรณ ทองใหญ่. (2558). *รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัยแนวทางการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพโนตารีในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

มาลินี นุตภิบาล. (2566). *แนวทางการรับรองวิชาชีพโนตารีในประเทศไทย*. (การค้นคว้าอิสระหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต). สาขากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์ และคณะ. (2566). รายงานฉบับสมบูรณ์ เรื่อง โครงการการทบทวนร่างพระราชบัญญัติโนตารี พ.ศ.
ให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
- สำนักงานทะเบียนแบบการรับรองลายมือชื่อและเอกสาร. (2563). คู่มือทนายความผู้ทำคำรับรองลายมือชื่อและเอกสาร.
กรุงเทพมหานคร, สภาทนายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์
- HCCH. (2024). *Status table*. 12 January 2025, from [https://www.hcch.net/en/instruments
/conventions /status-table/?cid=41](https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=41).
- Ziprecruiter. (2025). *Notary Public Salary*. 12 January 2025, from [https://www.ziprecruiter.com
/Salaries /Notary-Public-Salary#Monthly](https://www.ziprecruiter.com/Salaries /Notary-Public-Salary#Monthly).